

Asia: VN/34876/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Alkuperäisen, nyt täydennettävän esityksen mukaan perusoikeuksien suojaan puuttuminen on pyritty rajaamaan niin vähäiseksi kuin rikostiedustelun tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen on mahdollista. Kokonaisuus huomioon ottaen voidaan kuitenkin katsoa esityksessä olevan vielä epäselvyyksiä perusoikeuksien rajoitusedellysten suhteen.

Journalistiliitto kiinnittää huomiota erityisesti toimitukselliseen lähdesuojaan, joka perustuu Suomen perustuslaissa mainittuun sananvapauteen. Lähdesuoja liittyy olennaisesti kansalaisten tiedonsaantioikeuteen sekä tiedotusvälineiden mahdollisuuksiin välittää heille tietoa. Myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin sääntely edellyttävät lähdesuojan turvaamista.

Muun muassa perustuslaki- ja hallintovaliokunnissa on viime aikoina kiinnitetty huomiota mm. lähdesuojan turvaamisen riittävyteen ja oikeusturvatakeiden toimivuuteen käytännössä. Hallintovaliokunta muistuttaa lausunnossaan HaVL 12/2026 vp tehokkaan ja riippumattoman laillisuusvalvonnan järjestämisestä sekä siitä, että etteivät säännökset saa oikeusturvavaatimusten vuoksi olla sisällöltään liian tulkinnanvaraisia tai liian väljiä. Perustuslakivaliokunta korostaa lausunnossaan PeVL 30/2025 vp, että lähdesuojan turvaaminen edellyttää lakitasoista sääntelyä.

Hallituksen esityksessä perustuslain 10 §:n muuttamisesta (HE 50/2026 vp) todetaan, että ”riittävien oikeusturva- ja valvontajärjestelyiden turvaamiseksi lainsäädännössä tulee säätää myös muista menettelyllisistä takeista, esimerkiksi velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankinnasta tiedonhankinnan kohteelle, yksilön mahdollisuudesta erityisten oikeussuojakeinojen käyttöön ja toimivaltuuksien käytön dokumentointivelvoitteesta, samoin kuin rajoituksista toimivaltuuksilla saadun tiedon

käytölle tai muiden perusoikeuksien suojaamiseen palautuvista rajoituksista tiedonhankinnalle esimerkiksi lähdesuojan turvaamiseksi”.

Koska nyt esitettävillä muutoksilla on yhteys perustuslain muutosesitykseen, olisi jatkovalmistelussa syytä vakavasti harkita täsmällisempää sääntelyä lähdesuojan turvaamisen osalta. Pelkkä oikeudetta saadun aineiston hävittämisvelvoite ei käytännössä poista mahdollisuutta lähdesuojan rikkoutumiseen. Tässä yhteydessä olisi syytä säätää lain tasolla selkeä ja kattava hyödyntämiskiello oikeudetta saadulle lähdesuojan alaiselle tiedolle. Hyödyntämiskiellon mainitseminen yksittäisessä perustelutekstin kohdassa ei riitä turvaamaan lähdesuojaa tässä kokonaisuudessa.

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry